

Застосування колізійних прив'язок на практиці складний процес, який потребує точної кваліфікації, аналізу обставин та знання законодавства, як міжнародного, так і національного. Тому виникають багато протиріч при визначенні правильної колізійної норми та вживанні необхідної прив'язки. Для врегулювання спірних ситуацій важливу роль відіграє можливість закріплення в національному законодавстві широкого спектру колізійних прив'язок. В Україні діє Закон «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 № 2709-IV, який дає можливість нормативного визначення, способів закріплення, сферу застосування, проблемні питання використання деяких із них.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Галущенко Г.В. Актуальні проблеми застосування колізійної норми в міжнародному приватному праві/ Електронна бібліотека юридичної літератури. URL: <http://pravoznaves.com.ua/period/article/28169/%C3> (дата звернення: 06.09.2021).

[2] Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text> (дата звернення: 06.09.2021).

[3] Даниленко Д.В. Колізійний метод в міжнародному приватному праві. Наукові записки. Серія: Право. 2019. Випуск 6. С. 135-139.

[4] Боярський Є.Д. Інститут над імперативних норм у міжнародному приватному праві України: характер дії та методологічна приналежність. Ученые записки Таврического национального университета имени В.И.Вернадского. Серия «Юридические науки». Том 26 (65). С. 232-239.

Problems of application of conflict binding in international private law

Dmytruk Iryna¹

¹PhD, Associate Professor of Maritime and Commercial Law, Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolayiv, Ukraine

The effective application of the conflict of interest in international private law relations depends on its understanding and correct interpretation. Conflict rules, which are established in each state and enshrined in national law, are based on legal customs and traditions, international legal experience, determining the country's main position in the international arena, and many other circumstances. Discussion issues when considering the conflict of laws are the establishment of its functions, temporal localization, settlement of mobile conflict, etc. The conflict rule divides national and foreign law. It does so taking into account the nature of social relations, their nature, the circumstances appropriate in each case.

Key words: conflict, conflict rule, conflict binding, international law, law enforcement.

УДК 341.225.5/.61/.62

СТАНОВЛЕННЯ Й УТВЕРДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ МИРНОГО ВИРІШЕННЯ СПОРІВ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Ломжець Юлія Вікторівна¹, Негрецька Анна²

¹кандидат політичних наук, доцент Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв
ylomzhets@gmail.com

²магістрантка спеціальності 081 Право, Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв
negretska2911@gmail.com

Автори аналізують природу принципу мирного вирішення міжнародних спорів, історію виникнення уявлень про необхідність вирішувати міждержавні спори мирно, а також генезу правового регулювання різних засобів мирного вирішення конфліктів на міжнародній арені.

Ключові слова: принципи міжнародного права, конфлікт, міжнародний спір, війна, засоби мирного вирішення спорів.

Принцип мирного вирішення спорів відноситься до числа нових принципів міжнародного права, початок формуванню якого було покладено Гаагськими конференціями миру, що відбулися в 1899 і 1907 роках.

Сучасна система засобів мирного вирішення міжнародних суперечок представлена в Статуті ООН, Декларації принципів міжнародного права від 24 жовтня 1970 р., Декларації про зміцнення міжнародної безпеки від 16 грудня 1970 р., регіональних угодах та міжнародних угодах спеціального характеру. Закріплюючи в п. 3 ст. 2 обов'язок держав-членів ООН вирішувати свої міжнародні спори мирними засобами, Статут ООН в п. 1 ст. 33 передбачає: «Сторони, які беруть участь в будь-якій суперечці, продовження якої могло б загрожувати підтримці міжнародного миру і безпеки, повинні намагатися вирішити суперечку шляхом переговорів, обстеження, посередництва, примирення, арбітражу, судового розгляду, звернення до регіональних організацій або іншими мирними засобами на свій вибір». У Статуті з сучасних мирних способів вирішення міжнародних суперечок не згадані добрі послуги. Однак вираз «або іншими мирними засобами на свій вибір» дозволяє зробити висновок, що Статут санкціонує цей інститут мирного врегулювання, що неодноразово успішно застосовувався в практиці держав. Це підтверджує Декларація про зміцнення міжнародної безпеки 1970 року, яка офіційно включає добрі послуги в систему міжнародно-правових засобів мирного врегулювання спорів.

Сформована система мирних засобів вирішення міжнародних суперечок - результат тривалого шляху. Давно вже стали надбанням історії такі, відомі рабовласницькому і феодальному суспільству способи врегулювання розбіжностей, як жереб і поєдинок (єдиноборство). Інші, відомі ще в давнину, засоби - переговори, посередництво, арбітраж - успішно витримали випробування часом. А такі інститути мирного врегулювання, як добрі послуги, слідча і погоджувальна процедура, - продукт порівняно недавнього розвитку.

Відомо, що ідея запобігання воєн, виключення їх зі сфери відносин між державами і народами сягає своїм корінням в далеке минуле. Вона здавна зустрічається в народній творчості, проникла в релігію, здійснила вплив на художні, політичні і філософські твори. Ми знаходимо ідею «вічного миру» і в стародавній Індії та Китаї, і в античному світі - Греції і Римі, і в інші часи в інших країнах [1, с.166].

У міжнародних відносинах античних держав переважаючими були відносини війни, остільки основним методом врегулювання міждержавних суперечок і розбіжностей було насильство. Але це не виключало застосування окремих мирних способів вирішення міждержавних конфліктів. Відомо, що ще в стародавній Індії договори суварна - різновид союзних і мирних договорів - встановлювали дружній і почесний мир. У 546 році до н. е. на з'їзді правителів Північного Китаю був укладений договір про мирне вирішення міжнародних суперечок і про третейський суд. Ксенофонт згадує, що в своїй суперечці асирійський цар Кір закликав індійського царя виступити в якості посередника. Виходячи з цього і застосовувалися окремі засоби мирного врегулювання: переговори, посередництво, третейський суд, жереб [2, с.11].

Розвиток засобів мирного врегулювання в період Середньовіччя була складним і суперечливим, його характер визначався двома основними факторами: практикою міжнародних відносин феодального суспільства, в яких мирні засоби грали далеко не провідну роль, і величезним впливом римської католицької церкви на міжнародні відносини епохи середньовіччя.

Римська католицька церква в силу свого впливу і організованості виступала вирішальною силою в міжнародних відносинах середньовіччя, а в суперечках феодальних правителів грала роль посередника і арбітра. Проте католицька церква аж ніяк не була поборником тільки мирних

засобів вирішення спорів. Виступаючи як загально визнаний посередник і арбітр в суперечках між правителями і феодалами Західної Європи, вона в той же час освячувала і організувала жорстокі війни як засіб поширення «християнської цивілізації» на Схід, «проти невірних». Криваві хрестові походи, керовані католицькою церквою, є яскравим тому підтвердженням.

Що стосується розвитку окремих мирних засобів вирішення конфліктів, то в цей період встановлюється відмінність між посередництвом і арбітражем, а практика жеребу і поєдинку поступово зникає.

В період Нового Часу на перше місце поступово виходять переговори між державами, що здійснюються як на двосторонній основі, так і на численних конгресах і конференціях. Дипломатія вводить поняття добрих послуг (*bons offices*) і встановлює відмінність між ними і посередництвом (*mediation*).

Практика звернення до арбітражу (третейського суду) зводиться до мінімуму, оскільки обов'язкові для сторін рішення арбітрів розглядалися як порушення абсолютистських прав суверена, як такі, що суперечать принципу *par in parem non habet jurisdictionem* (рівний над рівним не має юрисдикції).

Однак в даний період мирні засоби вирішення міжнародних суперечок, незважаючи на їх диференціацію та розвиток, в практиці міжнародних відносин продовжували грати другорядну роль в порівнянні з насильницькими, військовими способами врегулювання розбіжностей.

Найважливішим етапом у розвитку мирних засобів врегулювання міжнародних конфліктів стали Гаазька конференція 1899 року з мирного вирішення міжнародних суперечок та Гаазька конференція миру 1907 року.

Наслідки Гаазьких конференцій, що відчуваються і зараз, полягають в тому, що вони вперше створили та закріпили систему міжнародно-правових засобів мирного вирішення міждержавних суперечок, узагальнивши і кодифікувавши розрізнену до цього практику застосування окремих засобів мирного врегулювання. Ця система в принципі не зазнала істотних змін і досі [3, с.73].

Гаазькі конференції були першою спробою обмежити право на війну і першим боязким кроком на шляху закріплення в міжнародному праві принципу мирного вирішення міжнародних суперечок. Це стало поштовхом для прийняття деяких актів, що передбачали заборону агресивної війни і вирішення міжнародних суперечок мирними засобами. До них відносяться вироблені в рамках Ліги націй проект Договору про взаємну допомогу від 28 вересня 1923 р., Женевський протокол про мирне вирішення міжнародних суперечок від 2 жовтня 1924 р., резолюція Асамблеї Ліги націй від 25 вересня 1925 року «Про роззброєння і безпеку», Декларація про агресивні війни від 24 вересня 1927 року. Незважаючи на те, що перелічені акти з різних причин не мали юридичної сили, вони спричинили значний морально-політичний вплив на засудження війни, мобілізацію всіх миролюбних сил.

Під впливом усіх цих факторів були створені необхідні умови для нормативного закріплення в міжнародному праві принципів заборони агресивної війни і мирного вирішення міжнародних суперечок шляхом укладення багатосторонньої угоди.

Таким угодою став Договір про відмову від війни як знаряддя національної політики, підписаний 27 серпня 1928 року в Парижі п'ятнадцятьма державами (так званий пакт Бріана-Келлога). У ст. 1 договору Високі Договірні Сторони від імені своїх народів урочисто заявили, що вони «засуджують звернення до війни для врегулювання міжнародних спорів і відмовляються від такої в своїх взаємних відносинах як знаряддя національної політики». У ст. 2 сторони визнали, що «врегулювання або вирішення всіх розбіжностей чи конфліктів, якого б характеру або походження вони не були, має завжди вирішуватися тільки в мирний спосіб» [4].

Заборона агресивної війни мала своїм наслідком визнання мирних засобів єдино правомірними способами вирішення міжнародних конфліктів. Це означало, що в міжнародному праві склався новий принцип - принцип мирного вирішення міжнародних спорів.

Паризький пакт став основою укладання міжнародних договорів, угод і резолюцій, в яких принцип мирного вирішення міжнародних спорів отримав своє подальше підтвердження. До їх

числа відносяться: резолюція Асамблеї Ліги націй від 26 вересня 1928 р. «Про мирне вирішення міжнародних суперечок, про ненапад і про взаємну допомогу», Загальний акт про мирне вирішення міжнародних суперечок від 28 вересня 1928 р. (переглянутий Генеральною Асамблеєю ООН 28 квітня 1949 р.), Генеральна конвенція про міжамериканську примирну процедуру від 5 січня 1929 р., Міжамериканський антивоєнний договір про ненапад і примирну процедуру від 10 жовтня 1933 р., до якого приєдналися й 11 європейських держав, Буенос-Айреський документи: конвенції про підтримання і відновлення миру, договори про попередження розбіжностей, про добрі послуги і посередництво від 23 грудня 1936 року та ін.

Універсальне міжнародно-правове закріплення і розвиток в якості одного з основоположних начал сучасного міжнародного права принцип мирного вирішення спорів отримав після другої світової війни в Статуті ООН та статутах провідних регіональних організацій.

Велику роботу щодо конкретизації та кодифікації цього принципу в системі інших принципів міжнародного права провів у 1964-1970 роках Спеціальний комітет ООН з принципів міжнародного права, що стосуються дружніх взаємин і співробітництва держав, яка завершилася прийняттям 24 жовтня 1970 р XXV сесією Генеральної Асамблеї відповідної Декларації.

На підставі викладеного можна говорити про п'ять основних етапів (періодів) становлення і розвитку принципу мирного вирішення міжнародних спорів (в його органічній єдності з принципом заборони застосування сили або загрози нею).

1. Проголошення принципу мирного вирішення міжнародних суперечок на Гаазьких конференціях миру, що відбулися в 1899 і 1907 роках.

2. Затвердження принципу мирного вирішення спорів в пакті Бріана-Келлога і в наступних багатосторонніх міжнародно-правових документах як одного з основних принципів сучасного міжнародного права (1928-1936 рр.).

3. Розробка та закріплення принципу мирного вирішення спорів в Статуті ООН і в статутах регіональних організацій (1944-1955 рр.).

4. Підтвердження і розвиток принципу мирного вирішення міжнародних спорів в резолюціях Генеральної Асамблеї ООН, документах міжнародних конференцій, багатосторонніх і двосторонніх угодах держав (1957-1964 рр.).

5. Прогресивний розвиток і кодифікація принципу в системі основних принципів мирного співіснування держав, його розгорнуте формулювання в Декларації принципів міжнародного права, що стосуються дружніх взаємин і співпраці між державами відповідно до Статуту ООН 1970 року (1964-1970 рр.).

ЛІТЕРАТУРА

[1] Баскин Ю. Я. Идея вечного мира в философии и политической литературе Нового времени // Советский ежегодник международного права 1964-1965гг. М., 1966.

[2] Левин Д.Б. История международного права. — М.: Изд-во ИМО, 1962

[3] Гринчак В.А. Дипломатичні засоби врегулювання міжнародних суперечностей: міжнародно-правові аспекти: монографія / В.А. Гринчак. — Львів, ЛНУ ім. Івана Франка, 2012.—188 с.

[4] Договір про заборону війни як засобу національної політики (Пакт Бріана-Келлога) / Міжнародний договір // Портал Верховної ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_647#Text

Establishment and approval of the principle of peaceful dispute resolution in modern international law

Lomzhets Yuliia, Negretska Hanna

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

The authors analyze the nature of the principle of peaceful settlement of international disputes, the history of ideas about the necessity to resolve interstate disputes peacefully, as well as the genesis of legal regulation of various means of peaceful settlement of conflicts in the international arena.

Key words: principles of international law, conflict, international dispute, war, means of peaceful settlement of disputes.

УДК 343.8

ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ПОЗБАВЛЕНИХ ВОЛІ

Сікорський О.П.¹, Кравченко А.С.²

¹кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри морського та господарського права Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна
alex.nic.gt@gmail.com

²студентка IV курсу спеціальності 081 «Право», Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна
anutashev.ka@gmail.com

Досліджено правове регулювання медичного забезпечення засуджених в Україні. Розглянуто головні міжнародно-правові стандарти та національне законодавства щодо охорони здоров'я засуджених в установах виконання покарань. Проаналізовано основні проблеми щодо забезпечення гарантування права на охорону здоров'я та медичного обслуговування осіб, які були засуджені.

Ключові слова: охорона здоров'я, засуджені, Мінімальні стандарти правил поводження з в'язнями.

Однією з найважливіших складових системи соціально-економічних прав і свобод громадян є право на охорону здоров'я. Це право, встановлене у ст. 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права [1], знайшло відповідне закріплення на рівні Основного Закону України. Зокрема, держава визнає право кожного громадянина України на охорону здоров'я і забезпечує його реалізацію та захист шляхом: створення розгалуженої мережі закладів охорони здоров'я; організації і проведення системи державних і громадських заходів щодо охорони та зміцнення здоров'я; фінансування гарантованого обсягу медичних послуг та лікарських засобів всім громадянам та іншим визначеним законом особам у порядку, встановленому законом; здійснення державного і громадського контролю та нагляду в сфері охорони здоров'я; організації державної системи збору, обробки і аналізу соціальної, екологічної та спеціальної медичної статистичної інформації; встановлення відповідальності за порушення прав і законних інтересів громадян у сфері охорони здоров'я [2].

Зазначимо, що до осіб, які засуджені до позбавлення волі існують основні вимоги щодо медичного обслуговування останніх. Проаналізувавши Мінімальні стандарти правил поводження з в'язнями, ми можемо виділити наступне: медичне обслуговування організовується у тісному співробітництві із загальною адміністрацією охорони здоров'я місцевого або національного рівня; медичне обслуговування забезпечується з метою виявлення та лікування будь-якого фізичного або психічного захворювання, які можуть перешкоджати соціальній реадaptaції в'язнів після їх звільнення; лікувальне відділення, його приладдя, обладнання і ліки мають бути достатніми для забезпечення медичного обслуговування та лікування хворих в'язнів, і таке відділення має бути укомплектоване належним чином підготовленим персоналом; в'язні не повинні використовуватися для проведення експериментів, що можуть призвести до фізичної або моральної шкоди; лікар зобов'язаний здійснювати нагляд за станом фізичного і психічного здоров'я ув'язнених та здійснювати прийом хворих; лікар доповідає начальникові кожного разу,